

5 recomandări esențiale

pentru un cadru financiar în domeniul eficienței energetice orientat spre nivelul local

- Mesajul principal al CITYnvest: Acțiunea locală se află în centrul cadrului financiar
- Recomandarea 1: Informarea și consolidarea capacităților
- Recomandarea 2: Asistență tehnică
- Recomandarea 3: Ghișee unice regionale
- Recomandarea 4: Planuri pe termen lung pentru reducerea emisiilor de CO₂
- Recomandarea 5: Inițiative cetățenești

INFORMAȚII DESPRE PROIECT: CITYnvest este o inițiativă la nivelul Uniunii Europene, finanțată prin programul de cercetare și inovare Orizont 2020 al Uniunii Europene, axată pe susținerea și preluarea modelelor financiare inovatoare de succes pentru lucrări de renovare care vizează eficiența energetică a clădirilor.

Prefață

Îmbunătățirea accesului la finanțare la nivel local se confruntă cu dificultăți importante

Prioritizarea eficienței energetice este principiul care va sta la baza evoluției viitoare a Uniunii energetice și va aduce Europa în avangarda politicilor climatice. Pentru a îndeplini obiectivele Uniunii și a pune în aplicare Acordul de la Paris, este necesar un efort combinat al tuturor părților interesate de la toate nivelurile administrației.

Un rol semnificativ al autorităților locale este crucial pentru a reuși.

Numeroase orașe europene sunt deja lideri în soluțiile bazate pe energie curată și au aderat la inițiative locale, europene și globale, cum este Convenția primarilor privind clima și energia. Cu toate acestea, **corelarea ambițiilor locale cu o finanțare corectă și adecvată constituie o dificultate majoră.** În comunicarea „Energie curată pentru toți europenii”, publicată în noiembrie 2016, Comisia Europeană a formulat propuneri de abordare a acestei probleme, oferind noi posibilități de finanțare a proiectelor din domeniul eficienței energetice. Inițiativa „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente” face parte din pachetul de măsuri, *răspunzând la nevoia de a mobiliza și a debloca investițiile private, care sunt esențiale pentru reușita politicii privind eficiența energetică.*

CITYnvest este o inițiativă la nivelul Uniunii Europene, finanțată prin programul de cercetare și inovare Orizont 2020 al Uniunii Europene. În ultimii trei ani, CITYnvest a susținut permanent autoritățile locale europene în aplicarea unor modele financiare inovatoare pentru lucrările de renovare vizând eficiența energetică a clădirilor. Prin experiența pe teren din trei regiuni [Murcia (Spania), Liège (Belgia), Rodopi (Bulgaria)] și printr-un program amplu de consolidare a capacităților desfășurat în 10 țări (Italia, România, Letonia, Lituania, Franța, Ungaria, Belgia, Spania, Bulgaria și Țările de Jos), au fost analizate barierele asociate cu guvernanta/cadrul de reglementare, cunoștințele tehnice sau mediul financiar și politic, și au fost formulate recomandări esențiale.

În această publicație, CITYnvest propune recomandări bazate pe dovezi, care vizează îmbunătățirea cadrului financiar pentru eficiența energetică din perspectiva autorităților locale. Această broșură sintetizează **mesajele esențiale** pe care CITYnvest urmărește să le transmită **factorilor decizionali și politicienilor** de la nivelul UE, național și local.

CITYnvest și inițiativa „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente”

În comunicarea „Energie curată pentru toți europenii”, Comisia Europeană evidențiază principiul de *plasare a eficienței energetice pe primul loc* și lansează inițiativa „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente”. Inițiativa include soluții practice pentru a stimula deblocarea finanțării private pentru eficiența energetică a clădirilor și utilizarea energiei din surse regenerabile pentru acestea.

CITYnvest consideră că „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente” reprezintă un pas bine-venit în tranziția înspre o energie curată, condusă de la nivel local. În această publicație sunt abordate principalele probleme nerezolvate și sunt formulate propuneri de îmbunătățire a acțiunilor din pilonii inițiativei „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente”.

Pilonul 1 Utilizarea mai eficientă a fondurilor publice

Încurajarea utilizării mai eficiente a fondurilor publice, inclusiv prin dezvoltarea unor platforme flexibile de finanțare a proiectelor de eficiență energetică și din domeniul energiei din surse regenerabile, care să stimuleze asocierea dintre Fondul european pentru investiții strategice și alte fonduri publice, inclusiv fondurile structurale și de investiții europene;

Pilonul 2 Agregare și asistență pentru dezvoltarea proiectelor

Acordare de asistență pentru dezvoltatorii de proiecte, astfel încât aceștia să își poată pune în aplicare ideile interesante, prin mai multe mecanisme de agregare și asistență pentru dezvoltarea proiectelor;

Pilonul 3 Reducerea riscurilor

Demers prin care investițiile în eficiența energetică să prezinte mai multă încredere și să devină mai atractive pentru promotorii de proiecte, finanțatori și investitori.

Mesajul principal al CITYnvest

Acțiunile de la nivel local trebuie să fie în centrul cadrului financiar pentru eficiența energetică

Pentru a debloca potențialul imens al economiei de energie în sectorul construcțiilor din Uniunea Europeană (UE) și pentru a putea **utiliza cu mai multă eficiență fondurile publice** și **a valorifica investițiile private**, utilizarea instrumentelor financiare poate fi sporită prin combinarea fondurilor publice cu investițiile private. Într-adevăr, este disponibil un volum mare de investiții private, însă adesea acestea nu sunt exploatate suficient.

Creșterea finanțării publice/private pentru asistență în dezvoltarea de proiecte prin inițiativa „Finanțare inteligentă pentru clădiri inteligente” este un pas bine-venit în direcția bună, care ar trebui să fie urmat de alte demersuri care să garanteze că fondurile ajung efectiv la autoritățile locale, acestea având cea mai mare nevoie de ele. Totuși, **scheme de sprijin existente exclud investițiile mai mici** și descurajează unele autorități locale să recurgă la acestea din cauza **condițiilor lor specifice și a procedurilor complicate**.

Numeroase autorități locale sunt pregătite să faciliteze aplicarea schemelor de finanțare inovatoare pentru lucrările de renovare care vizează eficiența energetică. În același timp, fondurile UE pot sprijini investițiile cu capital de risc în zonele în care resursele locale sunt limitate. Cu toate acestea, **autorităților locale le lipsește adesea capacitatea internă și/sau acestea nu cunosc asistența de care ar putea beneficia** pentru a-și lansa proiectele de investiții.

Pentru depășirea acestor obstacole, CITYnvest face apel la UE, la factorii decizionali și politicienilor de la nivel național și local să promoveze o mai bună utilizare a fondurilor existente, care să pătrundă la nivel local prin intermediul **instrumentelor financiare**, să sporească programele de **asistență tehnică** și de **consolidare a capacităților**.

Prima recomandare adresată **politicienilor din UE** cu privire la **informare și la consolidarea capacităților**:

Să intensifice inițiativele de informare și de consolidare a capacităților pentru a accelera asimilarea fondurilor existente

BARIERĂ: CUNOȘTINȚELE TEHNICE

Realizarea investițiilor în domeniul eficienței energetice necesită experiență și cunoștințe pentru a crea rezerve de proiecte durabile. Fondurile publice puse la dispoziție de UE și de statele membre pot constitui un sprijin valoros pentru autoritățile locale. Cu toate acestea, **este prea puțin cunoscută și înțeleasă asistența financiară pe care UE o poate acorda** autorităților locale pentru a mobiliza investițiile în domeniul eficienței energetice. Pe de o parte, există un decalaj major între oferta Comisiei Europene constând în instrumentele financiare „disponibile”, cum sunt fondurile de dezvoltare urbană, și gradul de cunoaștere a acestor instrumente de către autoritățile locale. Pe de altă parte, există numeroase interpretări la nivel național privind scopurile și accesibilitatea fondurilor UE, ceea ce împiedică valorificarea la maximum a resurselor UE la nivel local. În plus, numeroase autorități locale consideră că procedurile de solicitare a finanțării UE (în special prin programul Orizont 2020) sunt atât de complicate și de costisitoare, încât nu se justifică solicitarea; prezentând, de asemenea, bariere lingvistice (majoritatea programelor sunt în limba engleză).

POSIBILE SOLUȚII

La nivelul UE, trebuie să fie puse la dispoziție mai multe resurse pentru dezvoltarea programelor de informare și de consolidare a capacităților. De asemenea, acestea trebuie să fie elaborate astfel încât să susțină o interpretare standardizată cu privire la alocarea fondurilor UE, astfel încât să se evite înțelegerea diferită la nivel local.

Ar trebui furnizate mai multe resurse pentru canalele precum este Convenția primarilor pentru a crea programe adaptate și a elabora noi instrumente, metode și exemple de bune practici pentru a oferi asistență autorităților locale din diferitele state membre, în limbile locale, și pentru a promova utilizarea mai eficientă a fondurilor publice disponibile în fiecare regiune.

În același timp, serviciile de informare deja existente, cum sunt Platforma europeană de consiliere în materie de investiții și platforma de consiliere privind instrumentele financiare „Fi-Compass”, ar trebui să fie extinse și ar putea fi cuplate cu centrele de competență de la nivel național/regional care servesc drept intermediari pe piața națională/regională, care pot să ofere susținere și consiliere autorităților locale în diferitele limbi ale UE.

Exemplu care susține această recomandare

Prin intermediul programului de consolidare a capacităților organizat de CITYnvest, autoritățile locale din țări-cheie ale UE, cum sunt **Ungaria, Franța, Italia, România** și multe altele, au fost informate cu privire la posibilitățile oferite de fondurile UE. Autoritățile și-au manifestat interesul față de utilizarea acestor fonduri pentru a lansa scheme de finanțare inovatoare dedicate proiectelor de eficiență energetică. Fără demersurile CITYnvest adresate autorităților locale, ar fi fost dificil de generat un interes atât de mare față de schemele de finanțare inovatoare.

A doua recomandare adresată **politicienilor din UE** cu privire la **asistența tehnică**:

Să continue să adapteze programele de asistență la realitățile locale printr-un instrument de asistență tehnică la scară mică

BARIERĂ:

CADRUL DE REGLEMENTARE/GUVERNANȚA

Pentru lansarea schemelor de finanțare inovatoare este adesea necesară sporirea cunoștințelor autorităților locale. Orașele au identificat asistența tehnică drept un instrument important pentru creșterea capacității de aplicare a investițiilor care vizează eficiența energetică. Cu toate acestea, există **trei aspecte principale** de care trebuie să se țină cont pentru a se asigura că instrumentele de asistență tehnică existente ajung la nivelul local:

Volumul mare de investiții necesar pentru o finanțare prin programul ELENA prezintă dificultăți **pentru localitățile mai mici** și pentru statele membre în care agregarea proiectelor este imposibilă în practică, în **absența unei autorități coordonatoare la nivel provincial sau regional**.

Cererile competitive de propuneri cu aceleași condiții ca alte cereri din programul Orizont 2020, pe baza cărora autorităților locale li se poate acorda asistență în dezvoltarea proiectelor (asistență pentru dezvoltarea de proiecte prin capitolul Energie al programului Orizont 2020), **nu corespund nevoilor, resurselor și proceselor decizionale ale autorităților locale**.

Studiile preliminare necesare pentru întocmirea **solicitărilor de asistență tehnică sunt costisitoare**, iar autorităților locale le lipsesc adesea competențele și cunoștințele adecvate pentru a-și putea pregăti ele însele solicitarea. Acest aspect este relevant îndeosebi dacă se ține cont de faptul că solicitările pentru Asistență europeană pentru energie locală (ELENA), Asistență pentru dezvoltarea de proiecte (PDA) și Fondul european pentru eficiență energetică (EEEF) **pot fi depuse doar într-un număr limitat de limbi ale UE**.

POSIBILE SOLUȚII

Instituirea unui instrument de asistență (pre)tehnică la scară mică, având rolul de a sprijini autoritățile locale în realizarea studiilor și în pregătirea solicitărilor de finanțare prin programele de asistență tehnică existente, ar putea contribui la depășirea acestor obstacole. Un astfel de instrument ar putea fi similar cu finanțările nerambursabile pentru asistență tehnică acordate prin programul LIFE și le-ar permite solicitanților să își elaboreze propunerile în limba locală, printr-un sistem similar cu cel din inițiativa „Acțiuni inovatoare urbane”.

Și în acest caz, centrele de competență de la nivel național/regional, care ar servi drept furnizori intermediari de asistență tehnică, ar putea fi soluții valoroase pentru a accelera accesul la instrumentele de asistență tehnică UE, a aborda barierele de la nivel național și a le semna la nivelul UE.

Exemplu care susține această recomandare

Datorită CITYinvest, autoritățile locale din **regiunea Rodopi** și-au unit forțele și au depus o solicitare acceptată prin componenta PDA a programului Orizont 2020. Prin acordarea de asistență pretehnică, CITYinvest a avut un rol-cheie în sprijinirea municipalităților pentru elaborarea unui plan de acțiune detaliat, a oferit autorităților locale posibilitatea de a beneficia de consilierea experților, de a realiza studii tehnice și de a elabora un plan de afaceri pentru un ghișeu unic local.

A treia recomandare adresată guvernelor naționale cu privire la ghișeele unice regionale:

Să aloce resurse la nivel național pentru înființarea unor ghișee unice regionale, care să ofere pachete de servicii în domeniul eficienței energetice

BARIERĂ: FINANCIARĂ/DE REGLEMENTARE

Pentru agregarea proiectelor sunt necesare structuri de coordonare la nivel regional, capabile să facă legătura între diverse autorități locale și piața financiară. În mai multe regiuni din UE sunt în curs de înființare ghișee unice regionale pentru investiții care vizează eficiența energetică, având rolul de a promova cumularea și agregarea proiectelor. Cu toate acestea, **pentru înființarea acestor structuri sunt necesare resurse financiare** pentru angajarea de personal calificat și pentru formare profesională și, de asemenea, sunt necesare măsuri pentru **eliminarea barierelor de reglementare** care îngreunează utilizarea resurselor financiare (atunci când acestea există).

Exemplu care susține această recomandare

Numeroase modele identificate în raportul comparativ al CITYnvest servesc drept ghișee unice pentru reabilitarea clădirilor existente în ceea ce privește eficiența energetică care oferă asistență autorităților locale. Multe dintre acestea și-au demonstrat capacitatea de a elabora programe ample de investiții care vizează eficiența energetică. Prin programul CITYnvest de consolidare a capacităților, autoritățile locale din mai multe state UE au fost informate despre beneficiile acestor modele de finanțare inovatoare și și-au exprimat interesul față de preluarea acestora. De exemplu, autoritățile locale din statele baltice membre UE (**Letonia și Lituania**) au aflat despre beneficiile modelului **GRE Liège**, una dintre regiunile-pilot ale CITYnvest, și și-au exprimat interesul față de preluarea acestui model. În același timp, autorităților regionale le lipesc resursele pentru instituirea și preluarea integrală a acestor modele. Pe lângă lipsa de fonduri, în țări cum este Franța, complexitatea regulilor UE privind ajutoarele de stat a reprezentat o dificultate majoră în utilizarea fondurilor ESI pentru a începe lucrările de renovare care vizau eficiența energetică a locuințelor sociale, de exemplu prin structuri de tipul ghișeului unic. Programele de asistență naționale ar putea avea un rol determinant în acest exercițiu de preluare.

POSIBILE SOLUȚII

La nivel național, statele membre ar trebui să aloce mai multe resurse și baze de date cu bune practici pentru înființarea ghișeelor unice regionale care să ofere autorităților urbane pachete de servicii integrate în domeniul eficienței energetice și să furnizeze asistență în pregătirea proiectelor de renovare, vizând un nivel mai mare de investiții în reabilitarea clădirilor existente în ceea ce privește eficiența energetică.

Programele de asistență naționale ar trebui să vină în completarea instrumentelor de asistență tehnică existente în prezent la nivelul UE și ar trebui să acorde mai multă susținere pentru preluarea soluțiilor de finanțare destinate proiectelor care vizează eficiența energetică dezvoltate în cadrul proiectelor finanțate prin PDA Orizont 2020, EEEF și ELENA.

Statele membre ar trebui să includă de la bun început autoritățile locale în elaborarea programelor operaționale pentru a se asigura că sunt abordate cele mai presante necesități și pentru a aloca resurse adecvate prin intermediul fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) pentru înființarea ghișeelor unice care să promoveze agregarea proiectelor. În pregătirea terenului pentru o mai bună utilizare a fondurilor ESI, ar trebui să fie acordată o atenție deosebită aplicării normelor care reglementează achizițiile publice și legislației privind ajutoarele de stat; acestea pot spori considerabil complexitatea aplicării în practică.

În completarea resurselor disponibile prin fondurile ESI, statele membre ar trebui să elaboreze măsuri naționale specifice privind modificările climatice (finanțate, de exemplu, prin tarifele pentru emisiile de carbon, cum sunt cele din Schema de comercializare a certificatelor de emisii), pentru a finanța înființarea și funcționarea ghișeelor unice regionale și pentru a furniza asistență suplimentară autorităților locale în pregătirea proiectelor lor de investiții care vizează eficiența energetică.

A patra recomandare adresată guvernelor naționale, autorităților locale cu privire la un angajament clar și la planuri pe termen lung:

Să își asume un angajament clar privind obiectivele de reducere a emisiilor de CO₂ și să elaboreze planuri și programe pe termen lung pentru a atinge obiectivele

BARIERĂ: POLITICĂ

Este important să fie instituită o strategie pe termen lung atunci când se renovează parcul imobiliar. Acest lucru este relevant în special atunci când se urmărește atragerea investitorilor privați și participarea la economia locală prin posibilitățile de angajare și activitățile economice. **Lipsa planurilor pe termen lung și a angajamentului politic clar** poate realmente să descurajeze investitorii privați de la finanțarea unor proiecte cu randamente mai îndepărtate în timp (de regulă, proiecte din domeniul energetic). În același timp, lipsa ambițiilor clare, a planurilor de implementare structurată și a sistemelor de monitorizare certificate determină frecvent abordări de tip „siloz” și proiecte de investiții dispersate, cu utilizarea inefficientă a fondurilor publice (limitate) disponibile.

POSIBILE SOLUȚII

La nivel național, obiectivele ambițioase legate de eficiența energetică și economisirea energiei, corelate cu planuri de implementare sistematice, vor ajuta la deblocarea investițiilor private și vor promova o utilizare mai judicioasă a fondurilor publice. Obiectivele și planurile naționale trebuie să se bazeze pe planurile locale disponibile și trebuie să asigure adaptarea la scară a bunelor practici locale, prin sisteme de planificare și raportare cu ajutorul cărora statele membre trebuie să se asigure că barierele care îi împiedică pe factorii locali să îndeplinească obiectivele energetice sunt identificate, abordate și eliminate.

La nivel local, aderarea la inițiative precum Convenția primarilor dă un caracter oficial angajamentului politic și încurajează autoritățile urbane să adopte planuri și sisteme de monitorizare certificate și verificate, ceea ce oferă pieței private o garanție cu privire la implicarea pe termen lung a orașului în acțiuni din domeniul energiei durabile. De asemenea, orașele care au un Plan de acțiune privind energia durabilă și clima (PAEDC)

Exemplu care susține această recomandare

Regiunea Murcia, care a servit drept pilot pentru CITYinvest, a aderat la Convenția primarilor în 2013, având statut de coordonator pentru 45 de localități din regiune care semnaseră Convenția. În această calitate, Murcia a putut să participe la mai multe proiecte, de exemplu ELENA-Fuensanta, care a mobilizat investiții în valoare de aproximativ 33 de milioane de EUR (în principal pentru iluminatul public). Prin CITYinvest, Murcia a elaborat un plan de acțiune pentru investiții, integrat complet în strategia regională pentru energie durabilă, pentru recondiționarea tuturor clădirilor publice aflate în proprietatea autorităților regionale. Datorită faptului că și-a stabilit planuri pe termen lung, regiunea Murcia a putut să obțină fonduri UE și să acorde asistență financiară și tehnică orașelor și municipalităților din regiune pentru punerea în aplicare, într-o manieră coerentă și structurată, a proiectelor care vizează energia durabilă.

Planurile pe termen lung și atenția acordată realizării unui proces de achiziții responsabil din punct de vedere social (de exemplu, clauza privind instruirea, combaterea dumpingului social, restricții la subcontractare etc.) au condus la succesul **Agenției GRE Liege RenoWatt**. Promovând lucrările de reabilitare a clădirilor existente în ceea ce privește eficiența energetică drept o ocazie financiară de atingere a unor obiective ambițioase ale UE și stimulând concomitent ocuparea forței de muncă la nivel local, GRE Liège a reușit să încheie contracte de performanță energetică pentru mai multe autorități locale și spitale din regiune.

aprobat pot avea acces direct la linii de finanțare dedicate, cum este programul „Orașe și comunități inteligente”, din Orizont 2020.

A cincea recomandare adresată **autorităților locale** cu privire la **inițiativele cetățenești**:

Să creeze un mediu pozitiv pentru modelele financiare inovatoare cu caracter cetățenesc, prin îmbunătățirea colaborării dintre autoritățile locale și cooperativele locale de generare a energiei din surse regenerabile

BARIERĂ: **DE REGLEMENTARE**

Cooperativele locale de generare a energiei din surse regenerabile (Renewable Energy Cooperatives, REScoops) oferă un instrument special pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică prin contribuțiile directe ale cetățenilor. Cooperativele REScoops oferă autorităților locale mai multe beneficii, atât financiare, cât și sociale. Cu toate acestea, adesea aceste beneficii sociale nu sunt recunoscute și nu sunt luate în considerare în **procedurile de licitație**. În plus, **lipsa unui cadru de reglementare** care să încurajeze autoritățile locale să colaboreze cu REScoops nu susține preluarea pe scară largă a modelului.

POSIBILE SOLUȚII

Orașele trebuie să crească participarea cetățenilor la proiectele de energie durabilă și trebuie să aplice criterii specifice, de exemplu prin procedura de licitație, pentru a recunoaște valoarea cooperativelor pe piață. Aceste criterii ar trebui să încurajeze cooperativele locale REScoops să participe și ar trebui să sublinieze și beneficiile fără caracter pecuniar.

Exemplu care susține această recomandare

Mai multe autorități locale din Belgia se asociază cu **REScoops** pentru a mobiliza investițiile în proiecte din domeniul energiei durabile. În mai multe zone ale țării, autoritățile locale promovează în mod proactiv participarea cetățenilor la proiectele energetice, pentru a asigura un echilibru între interesele politicii (oamenii, planeta, profitul) și interesele dezvoltatorilor privați (cu preponderență profitul). De exemplu, provincia Flandra de est încurajează participarea directă a cetățenilor în proporție de cel puțin 20 % la proiectele energetice. Urmând acest exemplu, municipalitatea Laarne a decis că noile proiecte energetice de pe teritoriul său trebuie să fie deschise pentru o participare directă a cetățenilor de cel puțin 50 %. Aceași tendință se înregistrează în unele regiuni din Valonia, unde rata ajunge la 50 %.

Situația din UE – date statistice

Clădirile sunt responsabile pentru

40% din consumul de energie

36% din emisiile de CO₂ din UE

75% din parcul nostru imobiliar s-a construit conform normelor care prevăd un consum de energie aproape de zero

75 - 90% din acesta va exista încă până în **2050**

Obiectivul european privind clima pentru 2030 implică

un consum de energie al clădirilor cu 80 % mai mic pe termen lung, ceea ce necesită investiții de perspectivă, pe termene cuprinse între 20 și 40 de ani.

-80% consum de energie

Investiții pe termen lung
20 - 40
de ani

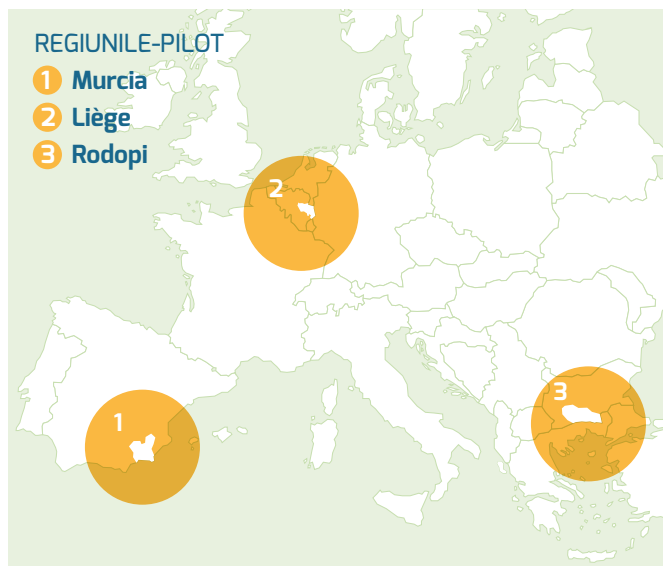

Rezultatele proiectului CITynvest

**Economie de energie
de 105 020 MWh/an**

determinată în cele trei regiuni-pilot

**Investiții de
157 563 000 EUR**

în energie durabilă, în trei
regiuni-pilot, întreprinse datorită
inițiativei CITynvest

**Implicarea
autorităților locale**

(650 de autorități locale
din 10 state membre ale UE)

AUTORI

Giustino Piccolo (Climate Alliance)

Maria Giovanna Zamburlini (Consiliul Municipalităților și Regiunilor Europene)

MULȚUMIRI

Autorii le mulțumesc următoarelor persoane și organizații: *Grupul de lucru privind finanțarea al Climate Alliance (CITYinvest Advisory Board), Grupul de experți în domeniul finanțării locale al Consiliului Municipalităților și Regiunilor Europene (CEMR), Grupul de experți în domeniul coeziunii teritoriale, Grupul de experți în domeniul climei și energiei al CEMR și întregii echipe a CITYinvest (GRE Liege, INFO Murcia, SEC, Energinvest și REScoop.eu) pentru comentariile și contribuțiile lor valoroase.*

PARTENERI ÎN CADRUL PROIECTULUI

Funded by the Horizon 2020
Framework Programme of the
European Union

Acest proiect a beneficiat de finanțare prin programul de cercetare și inovare Orizont 2020 al Uniunii Europene, prin acordul de grant nr. 649730. Responsabilitatea exclusivă pentru conținutul acestei publicații le revine autorilor. Conținutul nu reflectă în mod necesar opinia Uniunii Europene. Nici Agenția Executivă pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (EASME), nici Comisia Europeană nu își asumă responsabilitatea pentru modul în care sunt utilizate informațiile conținute în acest material.